

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Maguru a sudcov JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Ladislava Górásza, v právnej veci navrhovateľa Š. Č., bývajúceho v D.D., proti odporcom 1/ M. – D.D.D., 2/ H.M. B., P., 3/ J. D., bývajúcej v B., B.B., zastúpenej JUDr. M. H., advokátkou v B., B., o určenie nájomcu bytu a neplatnosť kúpnej zmluvy, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp.zn. 8 C 206/96, o dovolaní odporkyne 3/ proti rozsudku Krajského súdu v B. z 21. septembra 2006, sp.zn. 3 Co 81/2006, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie odporkyne 3/ **z a m i e t a .**

Navrhovateľovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd B. IV rozsudkom z 19. septembra 2001, č.k. 8 C 206/96-199 zamietol návrh navrhovateľa na určenie, že ako pozostalý manžel sa smrťou L. Č. stal jediným užívateľom (nájomcom) 3-izbového bytu č. X., I. kategórie, ktorý sa nachádza na prízemí na .B., ako aj návrh na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, uzavretej medzi odporcami 1/, 2/, 3/ dňa 18.7.1995, týkajúcej sa sporného bytu. Navrhovateľ zaviazal zaplatiť odporkyňi 3/ trovy konania 26 270 Sk. Odporcom 1/, 2/ náhradu trov konania nepriznal. Z vykonaného dokazovania ustálil, že navrhovateľ dobrovoľne opustil spoločnú domácnosť a okrem sťažnosti na M.D. dňa 13.12.1993 nepodnikol žiadne kroky, aby sa do nej za života manželky

vrátil. Preto s poukazom na ustanovenia § 706 ods. 1, § 707 ods. 1 a § 708 Občianskeho zákonníka dospel k záveru, že v dôsledku trvalého opustenia spoločnej domácnosti navrhovateľom sa jediným nájomcom bytu stala nebohá L. Č., s ktorou žila odporkyňa 3/, jej dcéra, v deň jej smrti v spoločnej domácnosti a preto na ňu v zmysle § 706 ods. 1 Občianskeho zákonníka prešlo právo nájmu. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v B. rozsudkom z 27. marca 2003, sp.zn. 17 Co 620/01 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a určil, že navrhovateľ sa ako pozostalý manžel stal smrťou manželky L. Č. jediným nájomcom trojizbového bytu č. X., ktorý sa nachádza na prízemí na B.B. a je vedený na LV č. X. kat.úz. D. na parc.č. .X., pod súp.č. X.. Zároveň určil, že kúpna zmluva z 18.7.1995 uzavretá medzi odporcami 1/ a 2/ ako predávajúcimi a odporkyňou 3/ ako kupujúcou, týkajúca sa 3-izbového bytu č. X., ktorý sa nachádza na prízemí na B., vedený na LV č. X., kat.úz. D. na parc.č. X. pod súp.č. X., je neplatná. Odporcov 1/, 2/, 3/ zaviazal zaplatiť navrhovateľovi spoločne a nerozdielne náhradu trov konania 9 516 Sk. Po doplnení dokazovania výsluchom svedkov D. K. M. a T. M. dospel odvolací súd k záveru, že v konaní nebolo preukázané navrhovateľove slobodné a dobrovoľné trvalé opustenie spoločnej domácnosti v novembri 1993 s úmyslom do tejto sa nevrátiť. Preto smrťou manželky dňa 1.4.1995 sa navrhovateľ v zmysle § 707 ods. 1 Občianskeho zákonníka stal jediným nájomcom predmetného bytu. Odporkyňa 3/ sa nikdy nestala nájomcom sporného bytu, ale vzniklo jej len odvodené právo bývania. Keďže jedinou oprávnenou osobou k uzavretiu kúpnej zmluvy týkajúcej sa sporného bytu bol podľa § 16 ods. 1 v spojení s § 5 ods. 5 zák.č. 182/1993 Z.z. v znení neskorších predpisov výlučne navrhovateľ ako nájomca bytu, určil s poukazom na ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka jej absolútnu neplatnosť. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil § 224 ods. 2 v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na dovolanie odporkyne 3/ rozsudkom zo dňa 24. marca 2005, sp.zn. 1 Cdo 201/2004 rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu v zmysle ods. 2 vrátil na ďalšie konanie. Uviedol, že nesprávnym procesným postupom súdu bola odporkyňa 3/ v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. ako účastníčke konania na pojednávaní pred odvolacím súdom odňatá možnosť konať pred súdom.

Krajský súd v B. rozsudkom z 21. septembra 2006 sp.zn. 3 Co 81/2006 opätovne rozhodol tak, že rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a určil, že navrhovateľ sa ako pozostalý manžel stal smrťou manželky L. Č. jediným nájomcom trojizbového bytu č. X., ktorý sa nachádza na prízemí na B. a je vedený na LV č. X. kat.úz. D. na parc.č. X.X., pod súp.č. X.. Zároveň určil, že kúpna zmluva z 18.7.1995 uzavretá medzi odporcami 1/, 2/ ako predávajúcimi a odporkyňou 3/ ako kupujúcou, týkajúca sa 3-izbového bytu č. X., ktorý sa nachádza na prízemí na B., vedený na LV č. X. kat.úz. D. na parc.č. X.X. pod súp. č. X., je neplatná. Odporcov 1/, 2/, 3/ zaviazal zaplatiť navrhovateľovi spoločne a nerozdielne náhradu trov konania 18 102 Sk. Po doplnení dokazovania spisom Okresného súdu B. IV sp.zn. 6 C 229/95 ako aj spisom M.B. – D., mal preukázané, že súd prvého stupňa nerozhodol správne, i keď v zásade správne zistil skutkový stav. Z obsahu spisu a dôkazov vykonaných v konaní bolo zrejmé, že navrhovateľ sa od samého začiatku domáhal prístupu do bytu, a nebolo preukázané, že by v novembri 1993 slobodne, z vlastného rozhodnutia, dobrovoľne, natrvalo opustil spoločnú domácnosť s úmyslom sa tam nevrátiť. Naopak bolo preukázané, že odchodom z predmetného bytu sa iba podriadil želaniu svojej manželky pod vplyvom jej zhoršujúceho sa zdravotného stavu. O týchto skutočnostiach svedčí i denník manželky navrhovateľa, z ktorého bolo zrejmé, že manželka navrhovateľa nechcela navrhovateľa do bytu pustiť, hoci si bola vedomá, že nemá, kde bývať. Smrťou manželky sa stal navrhovateľ dňa 1.4.1995 jediným nájomcom predmetného bytu v zmysle § 707 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Tieto skutočnosti akceptovali v priebehu konania aj odporcovia 1/ a 2/, ktorí uznali pochybenie platnosti prechodu nájmu bytu na odporkyňu 3/. Odporkyňa 3/ sa preto nikdy nestala nájomcom predmetného bytu, ale vzniklo jej len odvodené právo bývania. Jedinou oprávnenou osobou na uzavretie kúpnej zmluvy, týkajúcej sa tohto bytu podľa § 16 ods. 1 v spojení s § 5 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, bol výlučne navrhovateľ ako nájomca bytu. Kúpnu zmluvou uzavretou dňa 18.5.1995 medzi odporcami 1/, 2/ ako predávajúcimi a odporkyňou 3/ ako kupujúcou, ktorou došlo k prevodu vlastníctva predmetného bytu na odporkyňu 3/, bolo porušené ustanovenie § 16 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z.z., v dôsledku čoho bol takýto právny úkon – kúpna zmluva od počiatku neplatná (§ 39 Občianskeho zákonníka). Pokiaľ odporkyňa 3/ poukazovala na nedostatok naliehavého právneho záujmu navrhovateľa na takomto určení a tiež na tú skutočnosť, že odporkyňa 3/ je vlastníčkou predmetného bytu, a vlastníctvo je chránené Ústavou Slovenskej republiky, mal odvolací súd za to, že predmetný byt bol v spoločnom nájme manželov (navrhovateľa a jeho manželky). Smrťou manželky navrhovateľa právo spoločného nájmu zaniklo, a jediným nájomcom sa okamihom smrti stal

pozostalý manžel. Toto právo mu vzniklo zo zákona, a rozsudok súdu iba deklaroval toto jeho právo, ktoré napriek zákonnému nároku nebolo deklarované odporcami 1/, 2/, a bez ktorého by sa nemohol domáhať ďalších nárokov, ktoré mu z tejto skutočnosti vyplývajú, t.j. nemohol by sa domáhať uzavretia zmluvy o prevode bytu do vlastníctva v zmysle zákona č. 182/1993 Z.z. Kúpna zmluva, ktorú uzavreli odporcovia 1/, 2/, 3/ bola absolútne neplatným právnym úkonom, ktorého následkom bolo, že nenastali právne účinky tohto právneho úkonu. Absolútna neplatnosť nastáva priamo zo zákona a pôsobí od začiatku proti každému. Z uvedeného uzatvoril, že odporkyňa 3/ sa nemohla stať na základe absolútne neplatného právneho úkonu vlastníčkou predmetného bytu a jej obrana, týkajúca sa vlastníckeho práva bola bezpredmetná. O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 2 a § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dňa 28. februára 2007 dovolanie odporkyňa 3/, ktorá ho odôvodnila § 241 ods. 2 písm.b/, c/ O.s.p. Navrhla, aby dovolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p. Pochybenie odvolacieho súdu videla v tom, že sa nezoberal skutočnosťou preukázania naliehavého právneho záujmu navrhovateľa na určovacom návrhu v zmysle § 80 písm.c/ O.s.p., ktorý nebol v konaní podľa jej názoru preukázaný. Namietala tiež, že odvolací súd vydal v merite veci rozhodnutie, ktoré vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní a spočíva tiež na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/, d/ O.s.p.). Vyčítala odvolaciemu súdu, že tento nevyhodnotil dôkazy svedčiace o trvalom opustení spoločnej domácnosti navrhovateľom, a pri svojom rozhodovaní vychádzal len z výpovedí svedkov vypočutých v odvolacom konaní. Nevysporiadal sa s dôkazmi, ktoré svedčili o tom, že predtým, ako navrhovateľ opustil spoločnú domácnosť, bolo jeho manželstvo rozvrátené niekoľko rokov a navrhovateľ si svoje bývanie chcel riešiť výlučne s odporcom 1/, ktorému aj zasielal svoje žiadosti. V dôvodoch dovolania podrobne rozoberala skutkový a právny stav prejednáwanej veci.

Navrhovateľ a odporca 2/ sa k dovolaniu odporkyne 3/ nevyjadrili. Odporca 1/ uviedol, že bude akceptovať objektívne doriešenie súdneho sporu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré

možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 3 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie odporkyne 3/ nie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. v znení do 1. júla 2007, podľa ktorého je s poukazom na ustanovenie § 372o, zákona č. 273/2007 Z.z. potrebné vec právne posúdiť, dovolaním je možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom, ktorým zmenil rozsudok súdu prvého stupňa (§ 220 ods. 1 O.s.p.). V zmysle ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. dovolanie je prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej, ktorá podmienka bola v danej veci splnená.

Z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolací súd je viazaný rozsahom dovolania a dovolacím dôvodom, vrátane jeho vecného (obsahového) vymedzenia dovolateľom.

Obligatórne sa zaoberá len vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dôvodné dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, bolo postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (išlo tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Existenciu žiadnej z týchto väd v konaní nezistil a zo strany dovolateľky nebola ani namietaná.

V predmetnej veci odporkyňa 3/ uplatnila dovolací dôvod aj podľa § 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p., t.j., že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením veci je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Úlohou dovolacieho súdu je v prípade dovolania, odôvodneného nesprávnym právnym posúdením veci, posúdiť, či

odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny právny predpis a či ho správne interpretoval.

Dovolaiteľka vytýkala odvolaciemu súdu, že nesprávne vyhodnotil preukázanie naliehavého právneho záujmu navrhovateľa na určení, že sa stal po smrti manželky jediným nájomcom predmetného bytu.

V zmysle § 80 O.s.p. návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave (o rozvode, o neplatnosti manželstva, o určení, či tu manželstvo je alebo nie je, o určení rodičovstva, o osvojení, o spôsobilosti na právne úkony, o vyhlásení za mŕtveho), b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva, c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

Právny záujem, ktorý je podmienkou procesnej prípustnosti určovacieho návrhu (§ 80 písm.c/ O.s.p.) musí byť naliehavý v tom zmysle, že navrhovateľ v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Naliehavý právny záujem navrhovateľa na požadovanom určení treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním určovacieho návrhu a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Pre navrhovateľa to znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení. Naliehavosť právneho záujmu je charakterizovaná určitými aspektmi a to, že odporcom je popieraná existencia (neexistencia) práva či právneho pomeru navrhovateľa, teda je tu stav, že právo, resp. právny vzťah medzi účastníkmi konania je sporný, jestvuje ohrozenie práva či právneho vzťahu, resp. stav neistoty právneho postavenia navrhovateľa, ktorý nemožno odstrániť inak, len určovacím výrokom, jestvuje potreba odstránenia tejto neistoty.

V predmetnej veci bola zo strany odporcov 1/, 2/ aj 3/ spochybnená existencia práva, ktoré prešlo na navrhovateľa smrťou manželky – právnou skutočnosťou, ktorá na seba viaže v zmysle § 706 ods. 1 Občianskeho zákonníka, právo stať sa výlučným nájomcom bytu, ktorý bol v spoločnom nájme manželov a to až do smrti manželky navrhovateľa. Z konania odporcov 1/, 2/, ktorí uzavreli zmluvu o prevode bytu v zmysle zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len“ zákon

č. 182/1993 Z.z.“) s odporkyňou 3/ ako nájomníčkou, bolo zrejme, že právo navrhovateľa ako výlučného nájomcu popreli. Dovolací súd má preto, súhlasne s názorom odvolacieho súdu, za to, že navrhovateľ mal naliehavý právny záujem na takomto určení, bez ktorého by sa nemohol domôcť svojich práv, vyplývajúcich z osobitného postavenia nájomcu s poukazom na § 16 ods. 2 zákona č. 182/1993 Z.z. Nie je preto možné súhlasiť s názorom dovolateľky, že takýmto určením sa nerieši právne postavenie navrhovateľa.

Dovolací súd sa takisto stotožňuje so záverom odvolacieho súdu, ktorý zaujal po vykonanom dokazovaní k otázke opustenia spoločnej domácnosti navrhovateľa, keď nebolo preukázané, že navrhovateľ opustil spoločnú domácnosť dobrovoľne, ale len na žiadosť svojej manželky, ktorá zle znášala svoj zdravotný stav, a nie s úmyslom trvalým. Dôkazy, vykonané súdom prvého stupňa a doplnené odvolacím súdom, na rozdiel od názoru dovolateľky, považoval dovolací súd za presvedčivé a vyhodnotené v súlade s § 132 O.s.p. Porušenie tohto ustanovenia dovolateľka namietala nedôvodne. So závermi odvolacieho súdu, ktoré nevybočili z medzí hľadísk stanovených zákonom (§ 132 O.s.p.) a ktoré sú v súlade s pravidlami logického usudzovania, sa Najvyšší súd Slovenskej republiky v celom rozsahu stotožňuje a v podrobnostiach odkazuje na jeho správne dôvody.

K námietkam dovolateľky spochybňujúcim správnosť skutkových záverov odvolacieho súdu považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že v zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. tieto nemôžu byť samy osebe dôvodom dovolania. Dovolanie nie je totiž „ďalším odvolaním“, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm.a/, b/ O.s.p.) a hmotnoprávných (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.) väd. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených odvolacím súdom, tak ani prieskumu ním vykonaného dokazovania. Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom môže vykonávať dokazovanie (§ 213 O.s.p.). Dovolací súd nie je všeobecnou treťou inštanciou, v ktorej by mohol preskúmať akékoľvek rozhodnutie súdu druhého stupňa. Preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu, nemá možnosť podľa zásad ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní tieto dôkazy sám vykonávať, ako je zrejme z obmedzeného rozsahu dokazovania v dovolacom konaní.

Dovolací súd v postupe odvolacieho súdu nevzhladol tzv. inú vadu konania, ktorou je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Uvedená vada konania však dovolacím súdom nebola zistená. Subjektívne vyhodnotenie dôkazov zo strany účastníka konania nepredstavuje vadu, ktorá by mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Správny bol i záver odvolacieho súdu, pokiaľ vyhodnotil ako absolútne neplatnú kúpnu zmluvu o prevode bytu uzavretú v zmysle zákona č. 182/1993 Z.z. medzi odporcami 1/, 2/ ako predávajúcimi a odporkyňou 3/ ako kupujúcou, s poukazom na ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka.

Odporkyňa 3/ nebola v čase prevodu vlastníctva bytu v postavení nájomníčky, nakoľko na ňu právo nájmu k bytu platne neprešlo a preto vychádzajúc zo zákonnej úpravy, týkajúcej sa prevodu vlastníctva bytov a podmienky ňou stanovenej, že byt možno previesť do vlastníctva len nájomcovi bytu, ktorým odporkyňa 3/ nebola, uvedená kúpna zmluva trpí neplatnosťou podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

Vzhľadom na uvedené možno uzavrieť, že dovolaním vytýkané nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.) nie je dôvodné a keďže neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia a ani vady konania uvedené v § 237 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie odporkyne 3/ podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

Úspešnému navrhovateľovi (§ 142 ods. 1 v spojení s § 224 a § 243c O.s.p.) dovolací súd nepriznal náhradu trov dovolacieho konania, pretože nepodal návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V B. 30. mája 2008

JUDr. Vladimír Magura, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia :